

Hilmar Baunsgaards nytårstale

Taler

Hilmar Baunsgaard
Statsminister

Dato

1. januar 1970

Sted

Radio- og tv-transmitteret

Et nyt år er atter begyndt. Denne gang er det endda et nyt årti. Det får sikkert mange til at føle, at vi står ved indledningen til en ny epoke.

Alene skiftet fra et årti til et andet kan ikke medføre dette – og derfor må vi stille os selv det spørgsmål, om der er forhold, der kan begrunde følelsen af at stå foran en ny epoke.

Det er der på en række områder.

Der er i 1960'erne både herhjemme og i den omgivende verden sket en vældig udvikling – økonomisk, samfundsmæssigt og kulturelt – og det vil blive 1970'ernes sag at forstå denne udviklings konsekvenser og finde den rette måde at leve med dem på.

Nu ved vi af bitter erfaring, at udenrigspolitiske forhold kan påvirke og radikalt ændre en forudset udvikling. Derfor vil jeg først kaste et blik på øjeblikkets internationale situation. 1970 vil blive året, hvor De forenede Nationer – FN –

fylder 25 år. Det er et rundt år, som giver anledning til at se tilbage på den forløbne tid og tænke over fremtidsperspektiverne. Vel er FN ikke i sin hidtidige levetid blevet det verdensomspændende sikkerhedssystem, organisationens stiftere håbede på, først og fremmest fordi stormagterne ikke har kunnet tilvejebringe den fornødne enighed. Men FN forbliver dog ved sin blotte eksistens symbolet på den menneskelige solidaritet og det fælles ansvar og den samarbejdsvilje, nationerne nødvendigvis må udvise. Ved indgangen til 1970'erne har vi lov til at udtrykke håb om, at FN i det kommende 10-år vil blive rammen om et langt mere reelt internationalt samarbejde, end det hidtil har været tilfældet. Vi har fra dansk side altid set det som en opgave at bidrage til at styrke FN, og det bør selvsagt fortsat være en ledetråd for vor udenrigspolitik.

Fornemmelsen af, at vi ved dette årsskifte måske står over for begyndelsen til en ny linie i udviklingen, kan begrundes med en følelse af, at et nyt mønster er ved at danne sig i forholdet mellem USA og Sovjetunionen. Forhandlingerne om begrænsning af dets strategiske våbenkapløb, som blev indledt i Helsingfors for godt en måneds tid siden, giver et håb om, at rustningskapløbet kan blive bragt til standsning for atomvåbnenes vedkommende, og et gunstigt forløb af disse forhandlinger vil få vidtrækkende virkninger for hele verden. Man skal ikke regne med hurtige resultater, men det vil dog give det internationale klima en anden og mere positiv grundtone, end vi har kendt i mange år. Meget afhænger deraf, fordi man må regne med, at 1970'erne vil blive præget af både uro og omvæltninger mange steder på den internationale skueplads.

Den internationale solidaritet og samarbejdsvilje har særlig betydning i forholdet til udviklingslandene, hvor det har aldeles afgørende betydning, at den rige og privilegerede verden, hvortil vi hører, viser vilje til at erkende deres ansvar ved praktiske anstrengelser til ophjælpning af de fattige lande.

Det europæiske samarbejde vil sikkert komme til at spille en stor rolle i 1970'erne. Også på dette område er der grund til at tro, at vi står over for en ny udvikling. Det vil for os rejse spørgsmålet om forholdet imellem Norden og Europa, og det vil her have afgørende betydning, at alle de nordiske lande kommer til at tage del og yde deres bidrag til den videre udvikling af det europæiske samarbejde, som der skal forhandles om.

Der er for mig ingen tvivl om, at Norden har en vigtig rolle at spille i udviklingen af det nye Europa, og det er inden for dette perspektiv vi fra dansk side har ført NORDEK-forhandlingerne.

Det forhold, at der sidst i det gamle år opstod vanskeligheder for de nordiske forhandlinger, må ikke få os til at glemme det nordiske perspektiv.

Formen for den kommende europæiske udvikling kender vi endnu ikke; men ligegyldig hvordan den bliver, vil det altid for os være nødvendigt, at Norden står sammen i denne udvikling. Ligesom vore nordiske forhandlinger har et Europasigte, er det klart, at vi hele tiden under vore europæiske forhandlinger må være opmærksomme på det nordiske perspektiv.

I øvrigt kunne der nok være grund til at minde om, at vor fremtid ikke bestemmes af Europa alene. Så lille er verdenen blevet, at også forholdene uden for vor egen verdensdel spiller afgørende ind.

For ti år siden udkom en bog skrevet af en gruppe danske videnskabsmænd under professor Thorkil Kristensens formandskab. Bogen – "Den økonomiske verdensbalance" – handler om de kræfter, der driver den økonomiske udvikling frem, og den rummer et forsøg på at belyse udviklingen i Vest, Øst, Syd og Nord frem til året 1980.

Bogen belyser de fire hovedfaktorer, som er afgørende for et samfunds økonomiske vækst, og det giver mig anledning til at konstatere, at Danmark er et begunstiget samfund med rige muligheder.

De fire faktorer er de naturgivne rigdomme, landets kulturelle stade, befolkningens arbejdskraft og størrelsen af landets produktionsmaskineri.

Selv om vi endnu ikke ved, hvilke forekomster Grønland eller den danske havsokkel eventuelt måtte rumme, gør vi nok bedst i at forudse, at dansk økonomi aldrig vil kunne baseres på mineralske rigdomme. Vi er her i det alt væsentlige henvist til vor velbehandlede landbrugsjord. Så har vi andre fordele, først og fremmest en geografisk placering, som gør transporten af råvarer udefra kort og billig, og derudover et klima, som befordrer arbejdsomheden.

I kulturel henseende er vi måske nok et land med en vis tilbøjelighed til selvtilfredshed. Dette hænger til dels sammen med, at vort kundskabsniveau traditionelt har ligget højt. Den eksplosive udvikling, der i det sidste tiår er kommet i gang på skole- og uddannelsesfronten, er imidlertid udtryk for erkendelsen af, at den omgivende verden ikke står stille, og at vi kun kan

fastholde vort hidtidige stade ved at følge med udviklingen.

Et lands kulturmønster er imidlertid mere end kundskaber. Med i billedet hører også spørgsmål som arbejdsholdning, åbenhed over for nye impulser, samarbejdsstradition i det politiske og organisatoriske liv – hele den selvdisciplin, som har sin rod i respekt for andre og i den demokratiske solidaritet. Disse forhold spiller en afgørende rolle også for arbejdsklimaet i et land.

Bestemmende for et lands økonomiske vækst er som nævnt endnu to hovedfaktorer: Arbejdskraften og kapitalapparatet, dvs. de eksisterende anlæg i form af fabrikker, transportmidler, boliger og skoler. Vi er måske ikke de rette til at bedømme vor egen arbejdsevne og kunnen. Men vi kan fastslå, at folkesundheden er høj, at vor faglige uddannelse er bred, og at ingen arbejdskraft i dag går til spilde gennem ledighed.

Sværere er det at danne sig indtryk af, hvor veludstyret et kapitalapparat vi råder over sammenlignet med andre lande. Meget tyder på, at den danske økonomi omkring dette nytår har arbejdet sig tæt ind på sin egen kapacitetsgrænse.

Vi må derfor sætte et spørgsmålstegn ved, om vi kan være tilfreds med vor egen formåen.

I Thorkil Kristensens bog er der en bemærkning, som særlig kaldte på min

opmærksomhed. Det påpeges først, at en hastig økonomisk vækst normalt sætter sig spor i en forstærket udvidelse af kapitalapparatet. Ja, det er vi også i Danmark netop vidner til. Men det tilføjes dernæst, at der i et højtudviklet industrisamfunds struktur kan opstå visse træk, som virker hæmmende på tilbøjeligheden til opsparing. Man kunne have udtrykt det samme på en anden måde: Anlægsvirksomheden vokser hurtigere end den opsparing, der skal finansiere den, fordi forbruget også vokser for hurtigt. Vi står her netop med et fundamentalt problem, som nok kan holdes i skak med korttidsforanstaltninger, men kun løses tilfredsstillende ved langsigtede midler. De træk i udviklingen, der skaber problemerne, er ikke af mystisk natur, men lette at identificere. Tag eksempelvis bilen og boligen. Begge symboliserer de den velstandsstigning, som alle gerne vil have anpart i. Den økonomiske vækst skaber både utålmodighed og forbrugsoptimisme.

De fleste af os kender mennesker, som ikke er rede til at betale 600 kr. i månedlig husleje for det hjem, hvor hele familien skal kunne trives. Men de samme mennesker har fundet det i sin orden at ofre andre 600 kr. om måneden på en bil, der står ubenyttet de 22 af døgnets timer.

Disse økonomiske problemer må vi lære at tøjle, inden vi når for langt ind i det nye årti. Det er vi nødt til af mange grunde – men også fordi det moderne samfund skaber en række menneskelige problemer, som vi må bruge mange kræfter på at få løst.

Jeg tænker her især på den umenneskeliggørelse, som præger det moderne produktionsapparat. Jo mere rationaliseret og automatiseret produktionen bliver, jo mindre synes der at blive plads for menneskelige hensyn. Vi taler i disse år om demokrati på arbejdspladsen.

Selvom begrebet endnu kun er uklart formuleret, så bør vi ikke placere det blandt de almindelige krav, der altid rejses af de ansatte over for arbejdsgiverne. Problemet stikker langt dybere. Hvordan sikrer vi en menneskeværdig tilstand i datamaskinernes og automationens tidsalder?

Løsningen må findes på den enkelte arbejdsplads – simpelthen fordi det først og fremmest drejer sig om dagligdagens menneskeliggørelse.

Medindflydelse og medansvar i den daglige produktion bliver formentlig 70'ernes mest påtrængende opgave. Vi kan ikke lade hele det nu påbegyndte årti gå til ende uden at få løst dette problem.

Der er således opgaver nok. Foran os ligger et nyt år og et nyt årti: Jeg ønsker for os alle, at vi i fællesskab må evne at løse nogle af de store medmenneskelige opgaver, vi kender eksistensen af – men endnu ikke løsningen på.

Godt nytår.

Kilde

Mellbin, E. F., & Mellbin, F.-M. S. (2011). Nu gælder det Danmark! □: statsministrenes nytårstaler. (1. udgave.). Lindhardt og Ringhof.

Kildetype

Dokumentation i bogværk

Tags

Nytårstale, Radikale Venstre, Udvalgte nytårstaler fra statsministre

Relateret

H.M. Kong Frederik IX's nytårstale
31. december 1969

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/hilmar-baunsgaards-nytaarstale-1970>